

פרח בדרך לחברון

נסענו לחברון.

בדרך מבית לחם, בקירבת אחד ממחנות הפליטים, ראיתי בשולי הכביש נער קטן ואשה עטופת שחורים — הוא כבן 6, היא, כנראה, אמו.

בהתקרבי, התקופ הנער כרי להרים משהו.

מייד נרלקו כל הנורות האדומות החבויות בגופי. הידיים אחזו בחוקה בהגה, הרגל לחצה על דוושת הבנוי. כמויות של אדרנאלין נשפכו לדם, הלב הגביר את פעילותו.

שהייתי במרחק של כעשרים מטר ממנו, הודקף הנער. בידו היה פרח אדום, שהרים מן הארץ. הוא הגיש אותו לאשה.

עוצר קודם

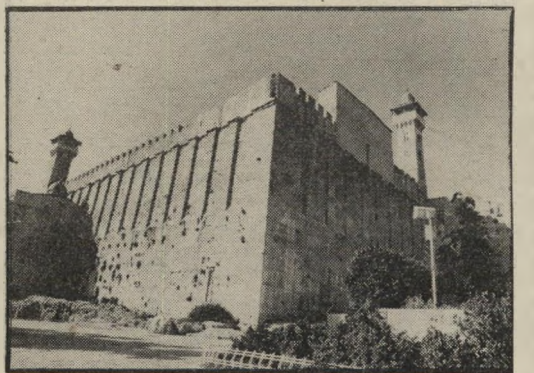
כשהסתובבתי בחברון ביום העוצר, למחרת הרצח במיכלה, נזכרתי בעוצר אחר.

בפעם הראשונה ביקרתי בחברון ב-1946. ערכתי אז כתביעת בשם במאבק, שהיכה לאימט גלים בארץ, ושהופיע לעיתים מוזמנות (כשהיה לי כסף לממן גליון). בין המשתתפים בו היה עמוס אילון. היינו בירושלים, היכרנו שתי חתיכות באוניברסיטה העברית על הרהצופים (אולגה ואליה, בנות ראשון לציון) והחלטנו לבקר למחרת היום בחברון.

חברון של אז לא היתה שונה מאוד מחברון של היום. זאת היתה עיר ערבית, לאומנית וארוקה. זיכרונות 1929 עוד ריחפו עליה, והרגשנו כגיבורים על כי אנחנו מסתובבים שם לבדנו. עלינו לשבע המדרגות המתרות של מערת המכפלה, אך לא נכנסנו. בדרךנו חזרה, בהגיענו לשולי ירושלים, נודע לנו שאנחנו בצרות. אצל פוצץ מועדון של קצינים בריטיים בירושלים, הוטל עוצר על כל השכונות היהודיות בעיר. ולא רק בירושלים: על כל השכונות היהודיות בעריה הארץ הוטל עוצר.

העוצר לא היה מוטל על השכונות הערביות. ירדנו מן האוטובוס בקטמון — אני וזכר שהיתה זאת שכונה ערבית עשירה ויפהפיה — והחלטנו לעבור ברגל עד ליציאה מירושלים מערבה. עברנו רק בשכונות הערביות — וכך השתמרה בוֹיכרונֵי מפה רי מרויית של ירושלים הערבית של אז. לפעמים, כשאני עובר כיום בשכונות אלה, על בתיהן היפים שנכולם גרים עכשיו יהודים, אני נזכר באותו יום.

ביציאה מירושלים עצרנו אוטובוס ערבי, שנסע לרמלה — גם היא עיר ערבית כימים ההם. כיום, כשעוברים ברמלה, קשה לראות מתחת למעטה העכשווי את העיר הערבית ההדורה שהיתה פעם. רמלה, אולי יותר מכל עיר ערבית אחרת, היתה שקטה, בורגנית. ברמלה עלינו לאוטובוס ערבי אחר, שנסע ליפו. התחנה הסופית היתה ליד קולנוע אלהמברה. משם הלכנו ברגל על תל-אביב היה מוטל עוצר חמור. הכלניות (כפי שנקראו אז

מערת המכפלה

הצנחנים הבריטיים, בשל כומתותיהם האדומות) סיירו ברחובות. הם לא ידעו חוכמות.

עמוס אילון גר אז ברחוב הירדן, ואני ברחוב בוגרשוב. לא קל היה להגיע הביתה. אבל אני גדלתי בתל-אביב הקטנה, הכרתי בה כל סימטה וכימעט כל חצר, עוד מתקופת היותי חבר אצל יחד עם אחותי הבכירה של אילון. עברנו בחצרות אהוריות, טיפסנו על גדרות והגענו בשלום.

נזכרתי בכל אלה כאשר ישבתי בביתו של ידיד ערבי בחברון, בשעת העוצר, ושמעתי את סיפוריהם של בנייהבית — איך התפלחו מבחוז אל תוך העיר בשעת העוצר, איך התגנבה בתהיבית, ששהתה במיכלה בבית לחם, לבית הוריה. אותן החוויות, אותה המתחיות, אותה השימחה על שהצליחו להחמק מידי חיילי הכיבוש.

כצאתי מן הבית עברתי על פני כמה כלניות — סליחה, צנחנים. הם סיירו ברחוב. האם רק היה נרמה לי שהבעת-פניהם המשוועמת דמתה מאודימאד לזו של החיילים הבריטיים דאז?

יעקב הנביא,

עליו השלום

מכיוון שהיינו בחברון, ואפשר היה לעבור ברחובות מבלי להתקע בפקקים, החלטנו לבקר במערת המכפלה.

חייל משועמם ישב בכניסה, והגיש לי כיפה מקרטון. לרחל אשתי הגיש רדיד, כדי שתכסה את כתפיה הערומות, ר"ל. כשראה את הבעות-פנינו, התנצל: "אני לא אשם. זוהי פקודה."

חבושים כראוי עברנו על פני אולס-המיסגר, שהיה ריק מאדם בגלל העוצר, ונכנסנו לחצר. עמדה שם קבוצה של חיילים, שנראו כקיבוצניקים, ושתפקידם הוא לשמור על אנשי לווינגר, לכל יאונה להם רע, כשהם באים לחלל את קודשי הערכים.

מכיוון שהיה חם מאוד, נחו כמה חיילים באחד החדרים שבהם הוקמו בתרכנסת. הם ישבו על כסאות המתפללים, ותלו מבטים בוהים בתיקרה.

ניגשתי אל קברות האבות. הקברים מכוסים בשטיחים ערביים, שרקומות בהם כתובות ערביות: "כאן קבור הנביא יעקב, עליו

השלום... לפני קיבורו של יצחק הנביא, עליו השלום וחסדי אלה, עמד והתפלל יהודי אדוק מארצות-הברית, וליוו (במרחק של כמה צעדים) אשנו החסודה. לא היה עוצר ליהודים מברוקלין, רק לערבים מחברון.

הסתכלתי סביבי. על כל הקירות היו כתובות ערביות עתיקות, שפיארו את חסדי אלה הרחמן והרחום. אין כל ספק: זהו מסגר מובהק. איני יודע אם אכן קבורים במקום הזה אברהם וצאצאיו (מכיוון שאני אדם ספקני, אני מפפק בכך מאודימאד). אך אני בטוח לגמר שהמיבנה הוא מוסלמי, ושהיה מוסלמי במשך הרבה מאוד שנים. התעקשותם של יהודים מאמינים להשתלט על מיסגר זה ולגרש ממנו את המאמינים המוסלמיים, על סמך האגדה המפוקפקת כאילו נקברו שם לפני יותר מ-3500 שנה אבות המיתוס היהודי (והערבי) — התעקשות זו נראית לי מטורפת, לא פחות מטירופו של האיש המנצח על כך. לטירוף שלו, לפחות, יש תעודות.

ביציאה החזרנו את הכיפה ואת הרדיד. החייל היה שקוע בקריאת בלש.

הגמד

בעל-המצלמה

שנה בצל הסכנה הוא סרט בעל שני מישורים. לצופה הרגיל זהו סרט עלילתי מרתק. לעיתונאי זהו סרט המציג בעייה מוסרית מיוחדת.

זהו סרט אוסטרלי נוסף (מרוע הם יכולים לעשות סרטים כליכך טובים, לעזאזל!) על כתב-טלוויזיה אוסטרלי שנשלח לסקר את המתרחש באינדונסיה בשנת 1965 — שנה שבה התגדר המישטר על סוקארנו בין המפכה קומוניסטית והפיכה פאשיסטית. הוא מראה פנורמה של ארץ אומללה ושטועה בעולם השלישי: הרעב ההמוני, הילדים המתים מרעב וממחלות, היימהותרות של שיכבה טפילית קטנה, התנוונות של האיש שהגה את מלחמת-השיחרור והשוקע בביצה של שחיתות ואהבה-עצמית, גנרלים גזוחכים ותאווי-שילטון.

לנו, בישראל הדמוקרטית (ליהודים, לפחות), המפותחת והשבעה, קשה לזכור כי כזה המצב כארבע חמישיות של העולם. אנחנו אחד האיים, שהם החריגים, ולא הכלל.

העלילה מתמקדת בקבוצה קטנה של בני-אדם, הנקלעת תמיד למקומות כאלה: העיתונאים, המרגלים והדיפלומטים הזרים.

העיתונאים מתחלקים לשני סוגים: הציניקאים והמעורבים. הציניקאים הם העורבים והתנים של כליה-התיקשות, המגיעים בלהקות לכל מקום שבו קורה אסון. יש להם רק מטרה אחת: להשיג את התמונה, את הסיפור. לשם כך הם מקבלים על עצמם סיכונים עצומים, נהרגים לא פעם, נפצעים ומוכים. בהפסקות הארוכות בין אירוע לאירוע הם משתכרים, מחפשים זונות, מרכינים מתפארים, מנסים לרפוק זה את זה.

ראינו אותם פעמים רבות בארץ, ולאחרונה במלחמת-הלבנון. אפשר היה להיתקל בהם כמלון אלכסנדר במירדכיירות, בכסיס

העורפי של דוברצה"ל בקיבוץ גשרהזיו, בבארים של בתי-המלון היתריקרים בתל-אביב ובירושלים.

יש והם ציניים כאמת. לא איכפת להם מי הורג את מי, כל עוד יוצא מזה סיפור טוב. הם מטפסים כסולם הקאריירה, כשהשלבים הם אסונות של עמים שלמים.

לא פעם, כשישבתי עם אחר מהם והתחלתי קצת לגרד, גיליתי מתחת למעטה הציניות אדם רגיש, ששטיף את עצמו בכהרה מלאה במעטה של ציניות, כדי להחזיק מעמד. לאחרים יש מין איריאליזם מזה, כימעט פרוורסי. הרדיפה אחרי הסקופ היא לגביהם כמו הרדיפה אחרי רוח הקודש לגבי אדם מאמין. וכשם שהעורבים והתנים ממלאים תפקיד חיובי וחשוב — הם מעין אוספי-האשפה של הטבע — כך ממלאים גם עיתונאים אלה תפקיד חיובי בחברה המודרנית. רק תודות להם רואה העולם ושומע.

אך יש גם סוג אחר של עיתונאים: אותם שהם מעורבים בכל נימי נפשם כמה שמתרחש סביבם, שבידיהם הפכו המצלמה, הרשמקול ומכונת-הכתיבה כלי-נשק במלחמת בני-אדם בבני-חושך. הם רוצים לשפר את מצב המין האנושי גם בארצות רחוקות.

גיבור הסרט, גאי האמילטון (מל גיבסון) נקרע בין שתי התפיסות העיתונאיות. הוא מוכר את אהבתו לריפולומטית-המרגלת (סיגורני ויבר הנהדרת, שאי-אפשר שלא להתאהב בה במהלך הסרט) תמורת סקופ מסוכן. אך ככל שהוא מתקרב למאורעות, כן גוברת מעורבותו. אהדתו נתונה למהפכנים, הלוחמים הנואשים לגאולת הנרכאים והמושפלים. בסופו של הסרט הוא עיתונאי כלבבי. כי אני רוגל בעיתונות מעורבת. אני שונא עיתונאים ניטרליים, ציניים, נטולי רגשות, כדאיניקים. עיתונות בלי הרגשה של שליחות נראית לי כיהסימיין בלי רגש. זנות, בקיצור.

אך הגיבור האמיתי של הסרט הוא דמות בלתי-נשכחת: צלם-עיתונות מקומי, בשם בילי קוואן, כימעט גמד, שאותו מגלמת שחקנית-התיאטרון לינדה האנט. זהו פטרייט הכואב את כאב עמו, ושמומו הגופני מונע ממנו להגשים את מאווייו הגופניים. הוא מנסה לעזור לשיחרור עמו ולחיות את אהבתו באמצעות אחרים — ונרמה לו שהוא מנהל את חייהם בעזרת כוחות נסתרים. דווקא דמות מוזרה ומעוותת זו מסמלת בסרט את האידיאליזם העיתונאי הטהור.

סופו של הסרט הוא כסופה של אינדונסיה עצמה: הפיכה פאשיסטית של הגנרלים, שחיטה המונית של לוחמי-החופש (באינדונסיה, כמו בארצות רבות באסיה, הם לחמו תחת דגל הקומוניזם) ושקיעת הארץ באפלה עמוקה של רודנות, שחיתות ורעב.

הצופה הישראלי יוצא מן ההצגה כשכליבו מועקה עמוקה. אם

בילי קוואן ב.בצל הסכנה

אינו מסוגל לשכוח את הכל מייד, הוא יודה — בשעת ארוחת-הערב הרשנה — לגדול על כי הוא חי בארץ שהיא שונה ואולי — מי יודע — גם יחליט לעשות משהו כדי שתישאר כזאת.

מזג-אוויר

כחול-עיניים

הצעירה כחולת-העיניים שלחה בי, מבעד למירקע, מכנ רכימשמעות.

"מזג-האוויר", כך הבטיחה לי, "יהיה נאה."

אחרי-כך נראו על המירקע פרטי מזג-האוויר, על פי הרשימו האינסופית הידועה. העוברת על כל חלקי ארצנו הארירה, מבל לפסוח אף על עץ או ג'בל אחד. למרתי שאצלנו, בעיר-השרד תל-אביב, יגיע החום ל-30 מעלות. בדמיוני יכולתי להוסיף גם אר מעלות הלחות. בקיצור: גיהנום.

איך יכול משהו בארץ-ישראל להעלות על רעתי שמזג-אווירי של 30 מעלות-חום הוא "נאה"? פשוט מאוד: זה מתורגם מארצות-הצפון, שבהן מבשרות נערות-כחולות-עיניים אחרות אר מזג-האוויר. ושם יום של שמש הוא, באמת, "נאה."